

CRI(2007)6

**OKUL EĞİTİMİNDE İRKÇILIK VE İRK AYRIMCILIĞINA KARŞI MÜCADELEYLE İLGİLİ
ECRI GENEL POLİTİKA TAVSİYESİ NO: 10**

15 ARALIK 2006 TARİHİNDE BENİMSENMİŐTİR
Strasbourg, 21 Mart 2007

İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) tarafından yayınlanmıştır
Avrupa Konseyi - 2007
Basıldığı Yer: Strasbourg

İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI);

İnsan Hakları evrensel Bildirgesi'nin 26. Maddesini;

İrk ayrımcılığının Her Biçimine Son Verilmesine ilişkin Uluslararası Sözleşme'yi;

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme'yi;

Eğitimde Ayrımcılığa dair UNESCO Sözleşmesi'ni;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni, özellikle bu Sözleşme'nin 14. maddesini ve 1. Sözleşme Protokolü'nün 2. maddesini;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ayrımcılığı yasaklayan hüküm içeren 12 sayılı Protokolünü;

Avrupa Sosyal Şartı'nı (değişik hali) ve özellikle 17. maddesini;

Siber Suç Sözleşmesi'nin bilgisayar sistemleri aracılığıyla işlenen ırkçı ve yabancı düşmanı fiillerin suç sayılmasıyla ilgili Ek Protokolünü;

Bakanlar Komitesi'nin Avrupa'daki Roman çocukların eğitimiyle ilgili olarak üye Devletlere yaptığı (2000) 4 sayılı Tavsiyeyi;

Bakanlar Komitesi'nin Avrupa'da 21. yüzyılda tarih öğretimiyle ilgili olarak üye Devletlere yaptığı (2001) 15 sayılı Tavsiyeyi;

Bakanlar Komitesi'nin demokratik yurttaşlık için eğitimle ilgili olarak üye Devletlere yaptığı (2002) 12 sayılı Tavsiyeyi;

Parlamento Asamblesinin göçmen çocuklarının eğitimiyle ilgili 1093 (1989) sayılı Tavsiyesini;

Parlamento Asamblesinin insan hakları eğitimiyle ilgili 1346 (1997) sayılı Tavsiyesini;

Parlamento Asamblesinin eğitim ve dinle ilgili 1720 (2005) sayılı Tavsiyesini göz önünde bulundurarak;

İrkçılığa Karşı Avrupa Konferansı'nın 13 Ocak 2000 tarihinde benimsediği genel sonuçları, özellikle ırkçılığa, bununla ilgili ayrımcılık ve aşırılıklara karşı yöresel, ulusal, bölgesel ve uluslar arası ölçeklerde eğitim ve duyarlılık geliştirilmesine ilişkin olanları;

Çerçeve Sözleşme Danışma Kurulu tarafından benimsenen Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi kapsamındaki Eğitimle ilgili Yorumu dikkate alarak;

Romanlara yönelik ırkçılık ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadeleyle ilgili 3 sayılı ECRI Genel Politika Tavsiye Kararını; Müslümanlara yönelik ırkçılık ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadeleyle ilgili 5 sayılı ECRI Genel Politika Tavsiye Kararını; anti-semitizme karşı mücadeleyle ilgili 9 sayılı ECRI Genel Politika Tavsiye Kararını;

İrkçılık ve ırk ayrımcılığına karşı mücadelede ulusal yasal düzenlemelerle ilgili 7 sayılı ECRI Genel Politika Tavsiye Kararını;

ECRI'nin görevinin ırkçılık ve ırk ayrımcılığına karşı mücadele; başka bir deyişle kişilerin veya grupların ırk, renk, dil, din, yurttaşlık, ulusal veya etnik köken temelinde şiddete, ayrımcılığa ve önyargılara maruz kalmalarına karşı mücadele olduğunu hatırlatarak;

Bu Tavsiye Kararının kapsamının ilköğretim öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimle sınırlı olduğunu vurgulayarak;

Bununla birlikte, ırkçılık ve ırk ayrımcılığına karşı mücadelenin yüksek öğrenimde de eşit derecede önem taşıdığı;

Örgün olmayan ve yaygın eğitimin de bu alanda önemli bir rol oynayabileceğinin;

Sivil toplum kuruluşlarının okul ortamlarında gençlere yönelik ayrımcılık karşıtı ve çeşitliliği öne çıkaran eğitimleri etkili biçimde uyguladıklarının bilincinde olarak;

Eğitimin ırkçılık ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadelede önemli bir araç olduğunu hatırlatarak, ancak eğitimin aynı zamanda ırkçılığın ve ırk ayrımcılığının çocuklar ve bir bütün olarak toplum için zararlı sonuçlara yol açabilecek bir alan olduğunu bilerek;

Okula erişimde doğrudan veya dolaylı her tür ayrımcılığı reddederek;

İrkçılığa ve ırk ayrımcılığına karşı ulusal yasal düzenlemelerin, başka hususların yanı sıra eğitim alanını da kapsamı gerektiğini, ayrımcılığa getirilen yasağın, gerek kamusal gerekse özel sektörde tüm yetkililer, gerçek veya tüzel kişilikler için de geçerlilik taşıması gerektiğini;

Kendilerinin veya ailelerinin hukuksal durumu ne olursa olsun; mültecilikle, göçle ve yurttaş kimliğinin edinimiyle ilgili yasalardan bağımsız olarak, okul eğitiminin bir hak olduğunu ve tüm çocuklara tanınması gerektiğini dikkate alarak;

Kaliteli eğitimin aynı zamanda çeşitliliği de içerdiğine;

Okulların çeşitliliği kabul edip bura saygı göstermesi gerektiğine inanarak;

Okul eğitiminde tarihsel etmenler veya örneğin konut sorunu gibi dışsal etmenler nedeniyle kimi durumlarda fiili ayrımcılık durumlarının var olduğunu üzüntüyle kaydederek;

Azınlık gruplara mensup çocukların okul sistemiyle bütünleştirilmesine yönelik önlemlerin fiilen zorla asilimasyona yol açmaması zorunluluğunun altını çizerek;

Özel önlemlerin azınlık gruplara mensup çocukların okul eğitimine ve iyi bir öğrenime ulaşmalarında işlevli olabileceğini vurgulayarak;

Eşitlik, ayırım gözetmeme, hoşgörü ve çeşitliliği saygı ilkeleri temelindeki insan hakları eğitiminin genel olarak ırkçılığa ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadelede önemli bir rol oynayabileceğini kaydederek;

Tüm okulların bu alanlardaki öğretim açısından doyurucu standartlara ulaşması gerekliliğine inanarak;

Okullardaki ders kitaplarının ve diğer eğitim materyallerinin önyargıları ve kalıpları yaymaması gerektiğinin önemine işaret ederek;

İnternet dâhil modern teknolojinin okul eğitiminde giderek artan öneminin bilincinde olarak ve bu olgunun ırkçılık ve ırk ayrımcılığına karşı mücadele ile ilgili konularda dikkate alınması gerekliliğine işaret ederek;

Eğitim alanındaki tüm görevlilerin çok kültürlü ortamlarda öğretim konusunda zorunlu eğitim almalarının;

Eğitim görevlilerinin insan hakları ve ırk ayrımcılığına karşı mücadele ile ilgili konularda başlangıç eğitimi ve sürekli eğitim görmelerinin önemine inanarak;

Okullardaki tüm yetkililerin eşitliği gözetme gibi bir yükümlülük altında bulduklarına ve bu yükümlülüğün ne ölçüde yerine getirildiğinin gerektiği gibi izlenmesinin önemine dikkat çekerek;

Üye Devletler hükümetlerine şu tavsiyelerde bulunmaktadır:

1. Herkese zorunlu, parasız ve kaliteli eğitim sağlanması ve bu amaca yönelik olarak:

1. Sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte, azınlık gruplara mensup çocukların okul sistemi içindeki durumlarıyla ilgili araştırmalar yapılması; bu çerçevede söz konusu çocukların okul devamlılık ve tamamlama durumları; okul terk oranları; alınan sonuçlar ve kaydedilen ilerleme ile ilgili istatistikler toplanması;
2. Mevcut sorunların çözümüne yönelik politikalar geliştirilebilmesi için azınlık gruplara mensup çocukların okul ortamlarında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi için gerekli bilgilerin toplanması;
3. İlgili azınlık gruplarla birlikte ve ulusal ve bölgesel düzeylerde olmak üzere, azınlık gruplara mensup çocukların diğerleriyle eşit temelde okul sistemine devamlılık ve tam katılımlarını sağlayıp geliştirecek politikalar belirlenmesi ve bu bağlamda:
 - a) Okulların eğitimde eşitliği sağlama yükümlülükleri olduğunun kabullenilmesi;
 - b) İlgili bütün taraflara danışarak ve konunun sosyo-ekonomik boyutunu da dikkate alarak (istihdam ve konut) çocuğun yüksek yararını gözetmek üzere azınlık gruplara mensup çocukların belirli okullarda yoğunlaşmalarını önleyecek politikalar geliştirilmesi;
 - c) Nesnel ve makul ölçütlerin gerektirmesi ve çocuğun yararına olması durumunda, özel durumlarda ve sınırlı bir sürede olmak üzere, diğerlerinin yanı sıra azınlık gruplara mensup çocukların eğitim dilini öğrenmelerini sağlamak amacıyla hazırlık sınıfları oluşturulması;
 - d) Azınlık gruplara mensup çocukların ayrı sınıflara yerleştirilmesini önleyecek politikalar uygulanması;
 - e) Okullarda daha fazla çeşitliliği özendirilen politikaların, öğrencileri, ailelerini ve eğitim görevlilerini kapsayan bilinç ve duyarlılık geliştirme önlemleriyle desteklenmesi;
 - f) Azınlık gruplara mensup öğretmen ve eğitimcilerin her kademedeki işe alımı ve görevlendirilmeleri ve okul sistemi içinde ayrımcılığa maruz bırakılmamaları;
 - g) Azınlık gruplara mensup öğrencilerin ana babalarının çocuklarına yönelik özel herhangi bir önleme bilinçli onay vermelerini sağlamak amacıyla bu önlem ve sonuçları konusunda yeterince bilgilendirilmeleri;
 - h) Azınlık gruplara mensup çocukların ana babaları olup çoğunluğun konuştuğu dili konuşamayanlara tercümanlık ve/veya dil kursları gibi hizmetler sağlanması ve böylece eğitim görevlileriyle diyalog kurabilmelerinin sağlanması;

- i) Azınlık gruplara mensup öğrencilerin ana babalarının okullardaki karar ve etkinliklere eksiksiz katılabilmelerinin sağlanması;
- j) Azınlık gruplara mensup çocukların okulla bütünleşmelerini kolaylaştırmak üzere ve ana babalarla okul yetkilileri arasında iyi iletişimi sağlamak için, gerektiğinde arabuluculara veya bölgesel, ulusal veya HDK temelli arabuluculuk hizmetlerine başvurulması;

II. Okulda ırkçılığa ve ırk ayrımcılığına karşı mücadele amacıyla:

1. Okullara, ırkçılığa ve ırk ayrımcılığına karşı mücadeleyi kendi işleyiş biçimlerine içselleştirme zorunluluğu getirilmesi ve bunun için:

- a) İster öğrencilerden ister eğitim kadrosundan kaynaklansın, okullarda bu tür olgulara karşı mücadelenin kalıcı bir politikanın parçası haline getirilmesi;
- b) Okulda ırkçı olayların izlenmesi için bir sistem kurulması ve karşı mücadelede uzun erimli politikalar geliştirilebilmesi için bu tür olgularla ilgili veriler toplanması;
- c) Fiziksel zarara yol açmayan ırkçılık veya ırk ayrımcılığı olaylarına karşı mücadele için, örneğin ırkçılık ve ırk ayrımcılığı mağduru kişilerle ilgilenen kuruluşlarda örgün olmayan eğitim etkinliklerinde yer alma gibi eğitsel önlemlere başvurulması;
- d) Okullarda ırkçı nefreti körükleme veya şiddet kullanma, tehdit, mala zarar verme dâhil ırkçı mahiyette ciddi herhangi bir eylemin okuldan uzaklaştırma veya ihraç veya uygun bir yaptırım nedeni sayılması;
- e) Okullarda tüm personelin ırkçılık ve ırk ayrımcılığına karşı davranış kurallarını benimsemesinin özendirilmesi;
- f) Gerek öğrencilerin gerekse velilerin ırkçılık ve ırk ayrımcılığı konularında ve bunlarla ilgili okul politikalarında bilinç ve duyarlılıklarının gelişmesini sağlayacak önlemler alınması (örneğin özel ırkçılık karşıtı günler veya haftalar, kampanyalar, yarışmalar gibi);

2. Okul eğitiminin, toplumda ırkçılığa ve ırk ayrımcılığına karşı mücadelede önemli bir rol oynamasının sağlanması:

- a) İnsan hakları eğitiminin, anaokulundan başlayarak her kademedede ve her derste müfredatın ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi;
- b) Hangi eğitim yaklaşımında olursa olsun, öğrencilere verilen dinsel bilgilerin bilimsel yansızlıkla bağdaşır hale getirilmesi;
- c) Kamu okullarının mezheplere atıflı dinsel eğitim verdikleri durumlarda, bu derslerde muaf olması istenilen öğrencilerin ayrılma işlemlerinin kolaylaştırılması;
- d) ırkçı materyallerin veya kalıpcılığı, hoşgörüsüzlüğü veya herhangi bir azınlık gruba karşı önyargıları körükleyici unsurların okul ders kitaplarından çıkartılması;
- e) Öğrenciler arasında eleştirel düşüncenin özendirilmesi ve öğrencilerin kullandıkları materyallerde yer alan kalıplara veya hoşgörüsüzlük içeren öğelere duyarlı olup tepki verecekleri becerilerle donatılması;

- f) Okullarda kullanılan ders kitaplarının, toplumda var olan çeşitlilik ve çoğulculuğu daha iyi yansıtacak ve bu amaçla azınlık grupların topluma katkılarını da içerecek şekilde gözden geçirilmesi;
- g) Okullardaki ders kitaplarının niteliğinin ilgili tüm taraflarla birlikte düzenli olarak izlenmesi ve böylece ırkçı veya ayrımcı öğelerin temizlenmesi;
- h) Bir yandan ırkçı mesajlardan korunmaları için filtre yazılımı gibi gerekli kaynakları sağlarken, diğer yandan öğrencilere ırkçılık ve ırk ayrımcılığına karşı mücadelede internetin bir araç olarak nasıl kullanılabileceğinin öğretilmesi;
- i) Eğitim Bakanlıkları ve/veya Okul Müfettişlikleri gibi eğitimin kalitesinden sorumlu mercilerin kendi çalışmaları sırasında ırkçılık ve ırk ayrımcılığı gibi meseleleri de izleyip değerlendirmelerinin sağlanması;

III. Öğretim kadrosunun tamamının çok kültürlü ortamlarda görev yapma konusunda eğitilmesi ve bu amaçla:

1. Öğretim kadrosunun farklı kökenlerden öğrencilere eğitim ve ihtiyaçlarına karşılık verebilecek şekilde hazırlanması amacıyla bu kadroya her kademe başlangıç eğitimi ve sürekli eğitim verilmesi;
2. Öğretim kadrosuna verilecek başlangıç eğitiminde ve sürekli eğitimde, ırkçılık ve ırk ayrımcılığı ile ilgili konuların da yer alması; bu tür olguların yol açtığı sonuçların bunlara maruz kalan çocukların okul başarıları üzerindeki zararlı etkiler konusunda duyarlılık geliştirilmesi;
3. Öğretim kadrosunun ayrımcılığa karşı ülke ölçeğindeki yasal düzenlemeler konusunda eğitim almasının sağlanması;
4. Dolaylı ve yapısal ayrımcılık dâhil olmak üzere öğretim kadrosunun okullarda ırkçılığın ve ırk ayrımcılığının ortaya çıkmasını önleyecek, bu bağlamda sorunlarla karşılaştıklarında hemen ve etkili yollara başvuracak şekilde eğitilmesinin sağlanması;
5. İnsan hakları ve ırk ayrımı ile ilgili konularda kendilerine başlangıç eğitimi ve sürekli eğitim verilmesi ve bu eğitimlerin diğerlerinin yanı sıra aşağıdaki hususları da gözetmesi;
 - a) İlgili uluslararası standartlar ve Avrupa standartları;
 - b) Eşitlik hakkı dâhil olmak üzere özel olarak insan hakları eğitimi için hazırlanmış materyallerin kullanılması;
 - c) Eğitimlerde interaktif ve katılımcı yöntemlere başvurulması;
6. Eğitim mesleğinde olanların, eşitlik hakkı dâhil, insan hakları eğitiminde edinilen deneyimleri paylaşabilecekleri ve kullanılan yöntemleri güncelleştirebilecekleri bir çerçeveye sağlanması;

IV. Yukarıda tanıtılan tüm politikaların gerekli finansal kaynaklara sahip olmasının, etkilerinin değerlendirilmesi için düzenli olarak izlenmesinin ve gerektiğinde düzeltmelerin yapılabilmesinin sağlanması.

AVRUPA KONSEYİ

Avrupa Konseyi, 5 Mart 1949 tarihinde üyeler arasında daha fazla birlik sağlama amacına yönelik olarak on Avrupa ülkesi tarafından oluşturulan siyasi bir kuruluştur. Konseyin Avrupa'da halen 47 üyesi bulunmaktadır.¹

Kuruluşun başlıca amaçları arasında demokrasinin, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün korunup yerleştirilmesi ve üye devletlerdeki siyasi, toplumsal, kültürel ve hukuksal sorunlar karşısında ortak yanıtlar geliştirilmesi yer almaktadır.

Avrupa Konseyi'nin daimi merkezi Fransa'nın Strasbourg kentindedir. Konseyin tüzüğü gereği iki kurucu organı bulunmaktadır: Bakanlar Komitesi ve Parlamenter Asamble. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yetkililer Kongresi, üye devletler içinde yerel ve bölgesel özyönetim birimlerini temsil etmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kişilerin, derneklerin veya diğer üye devletlerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine yönelik ihlal iddialarıyla herhangi bir devlete karşı açtıkları davalara bakma yetkisine sahiptir.

IRKÇILIK VE HOŞGÖRÜSÜZLÜĞE KARŞI AVRUPA KOMİSYONU

İrkçilik ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI), Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin devlet ve hükümet başkanlarının ilk Zirve Toplantısı sonucunda kurulan bir izleme organıdır. ECRI'nin kurulması kararı 9 Ekim 1993 tarihinde gerçekleştirilen ilk zirvede benimsenen Viyana Bildirgesinde yer almaktadır. 2000 yılında Avrupa'da yapılan İrkçılığa Karşı Avrupa Konferansı ECRI faaliyetlerinin güçlendirilmesi çağrısında bulunmuştur. 13 Haziran 2002'de ise Bakanlar Komitesi ECRI'nin yeni tüzüğünü benimsemiş, böylece ECRI'nin ırkçılık ve ırk ayrımcılığı ile ilgili konularda bağımsız bir insan hakları izleme organı olarak rolü pekiştirilmiştir.

ECRI üyeleri görevlerini kişi olarak yerine getirmektedirler ve bağımsızdırlar. ECRI'nin görevi ırkçılık, yabancı düşmanlığı, anti-semitizm ve hoşgörüsüzlüğe karşı geniş Avrupa ölçeğinde ve insan haklarının korunması perspektifinden mücadele etmektir. ECRI girişimleri, başta ırk, renk, dil, din, yurttaşlık, ulusal veya etnik köken temelindekiler olmak üzere kişilerin veya grupların maruz kalabilecekleri şiddet, ayrımcılık ve önyargılara karşı mücadelede gerekli bütün önlemleri kapsamaktadır.

ECRI'nin resmi görevleri: ülke ülke izleme; genel politika tavsiyeleri; sivil toplumla ilişkiler.

*ECRI ve faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi için:
İrkçilik ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu Sekreterliği
Avrupa Konseyi*

¹ Arnavutluk Andora, Ermenistan, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Gürcistan, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Liechtenstein, Lituanya, Lüksemburg, Malta, Moldova, Monako, Karadağ, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, San Marino, Sırbistan, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, "Eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya", Türkiye, Ukrayna, Birleşik Krallık.

*-67075 Strasbourg cedex
Tel: +33 (0)3 88 41 29 64 - Faks: +33 (0)3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int
Web sayfası: www.coe.int/ecri*